

INGEZONDEN.

DE WIJZIGING VAN HET GENEESKUNDIG ONDERWIJS.

Gaarne zou ik vóór de gedachtenwisseling over de reorganisatie van het geneeskundig onderwijs in de aanstaande algemeene vergadering nog de volgende opmerkingen ter overweging aanbieden.

Dat voor de vorming tot goed praktisch arts een voorbereidende studie van 2 jaar volkomen voldoende kan zijn, en dus één jaar daarop kan worden uitgespaard is m. i. niet twijfelachtig. Overweging verdient daarbij echter nog het door de commissie niet geopperde denkbeeld: die geheele voorbereidende studie te verdeelen in semesters, zóódat in ieder semester een voldoende afgerond geheel wordt behandeld om het mogelijk te maken, dat de student met ieder semester kan beginnen. Het komt mij voor, dat door een dergelijke regeling sommige van de moeilijkheden, waar de commissie op stuitte, zouden zijn te ontgaan.

Eenzóó moet m. i. der commissie toegegeven worden, dat voor studenten met meer wetenschappelijke aspiraties de gelegenheid moet bestaan een bredere en dieper gaande voorbereidende studie door te maken. Het komt mij echter voor, dat het hiertoe niet voldoende is voor hen het oude propaedeutische examen onveranderd te handhaven, al was het alleen omdat in het leerplan daarvoor geen hogere wiskunde voorkomt. Zou het niet veel beter aan het doel beantwoorden, en eenvoudiger zijn tevens, die studenten te verwijzen naar het candidaatsexamen in de plant- en dierkunde?

De wijze waarop de commissie het op de voorbereidende studie uitgespaarde jaar wil gebruiken, schijnt mij allerminst doeltreffend. De permanente commissie, die de meerderheid voorstelt, zal heel weinig aan de toestanden veranderen, want ook zonder zoo'n commissie zijn er een minderheid van jonge artsen, die voelend dat hun nog veel ontbreekt een assistentschap zoeken, en dan heusch wel mans genoeg zijn zelf aan gemeentebesturen enz. mede te deelen, dat zij daar en daar gewerkt hebben. Dat door het bestaan van de door de meerderheid bedoelde maatschappij-commissie hun aantal in merkbare mate zou toenemen, is een geheel ongegronde illusie.

Het jaar uitstel van de commissie-minderheid zou bij gebrek aan gelegenheid tot verdere bekwaming onder leiding, als het niet geheel ongebruikt verloren gaat, door de meesten worden gebruikt voor praktijkwaarneming of varen, en dat op deze wijze meer geleerd wordt dan wanneer dat jaar reeds in eigen praktijk wordt doorgebracht, kan ook niet worden toegegeven. De voorgespiegelde voorlichting van naburige oudere collega's behoort in werkelijkheid tot de groote zeldzaamheden.

Daarom zou ik willen voorstellen het uitgespaarde jaar niet na, maar vóór het artsexamen te besteden. Dat zou dunkt mij met groot voordeel kunnen geschieden. Dat het practisch onderwijs in het ziekenhuis niet geheel de gewenschte resultaten afwerpt ligt voor een groot deel aan 2 oorzaken, die door middel van dat jaar zouden zijn weg te nemen, nl.:

1°. De schromelijke overlading, waaronder de student in de geneeskunde na zijn candidaatsexamen gebukt gaat. In de ziekenhuisjaren moet zóóveel,

en zoo velerlei vooral, worden opgenomen, dat het voor den gemiddelden student een onmogelijkheid is aan dat alles zooveel aandacht te wijden als noodig is om het zóó vast te associeeren, dat het hem voortaan voldoende ten dienste staat. Dat verlenging van den ziekenhuistijd met één jaar de gelegenheid geeft door geleidelijke bewerking der stof grootendeels de overlading weg te nemen, behoeft dunkt mij geen nader betoog.

2°. Een tweede oorzaak, waardoor de klinische vorming bij den tegenwoordigen toestand niet bevredigend is, is daarin gelegen, dat de student aan het ziekbed toegelaten wordt, vóórdat hij eenigszins voorbereid is tot hetgeen hij daar zal zien, en dus voordat hij voldoende weet waarop hij zal moeten letten, wat het voornaamste is. Hij is nog niet behoorlijk „ingesteld” voor de klinische waarneming. Dit te minder omdat hij ook het normale in al zijn schakeeringen nog niet door waarneming aan den levenden mensch heeft leeren kennen, vóórdat hem de ziekelijke afwijkingen worden voor oogen gevoerd.

Dit bezwaar zou geheel kunnen worden weggenomen, wanneer het uitgespaarde jaar werd besteed vóór de eigenlijk klinische jaren, en de student dus eerst een jaar na zijn candidaatsexamen aan het ziekbed werd toegelaten. In dat eerst jaar zouden dan onderwezen kunnen worden: pathologische anatomie (doch nog niet aan de sectietafel), pathologische physiologie, propaedeutische kliniek (algemeene diagnostiek) en speciale diagnostiek in een theoretisch college, waarin de typische symptomen van de verschillende ziekten werden besproken en verklaard, en eindelijk zou de student in dat jaar een zoo groot mogelijk aantal normale personen onder leiding moeten onderzoeken en met elkaar vergelijken. Het materiaal zou tegen geldelijke vergoeding zeker onder de misdeelden onder onze broederen in ruime mate te vinden zijn. Wanneer de student eerst aldus voorbereid aan het ziekbed werd toegelaten, zouden de daar ontvangen lessen zeker meer, en vooral meer van den beginne af aan nut afwerpen. Bovendien zouden de 3 klinische jaren er belangrijk door worden ontlast, zoodat daarin meer tijd beschikbaar zou blijven voor praktische cursus in de speciale vakken. Door lectoren of door een grooter aantal en beter bezoldigde assistenten, zou, behoudens de pathologische anatomie, vermoedelijk het onderwijs in dat eerste jaar kunnen worden gegeven.

Mocht dan eventueel de gelegenheid gevonden kunnen worden voor een verplicht praktisch halfjaar in een ziekenhuis, na het examen, dan zou m. i. een veel grootere verbetering van de opleiding zijn verkregen dan door de plannen der commissie, zonder dat de geheele opleidingstijd langer dan 6½ à 7 jaar zou behoeven te duren.

Groningen, 19 Juni 1909.

H. G. HAMAKER.

AFGEVEN VAN EEN VERKLARING VAN DOODSOORZAAK.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer JUL. LEYDESDORFF wensch ik eenige opmerkingen te maken. De heer LEYDESDORFF zegt, dat de hoofdredacteur te optimistisch is, waar hij meent, dat over het al of niet afgeven van verklaringen van doodsoorzaak aan levensverzekeringsmaatschappijen de discussies beperkt kunnen zijn. Ik deel in dezen de meening van